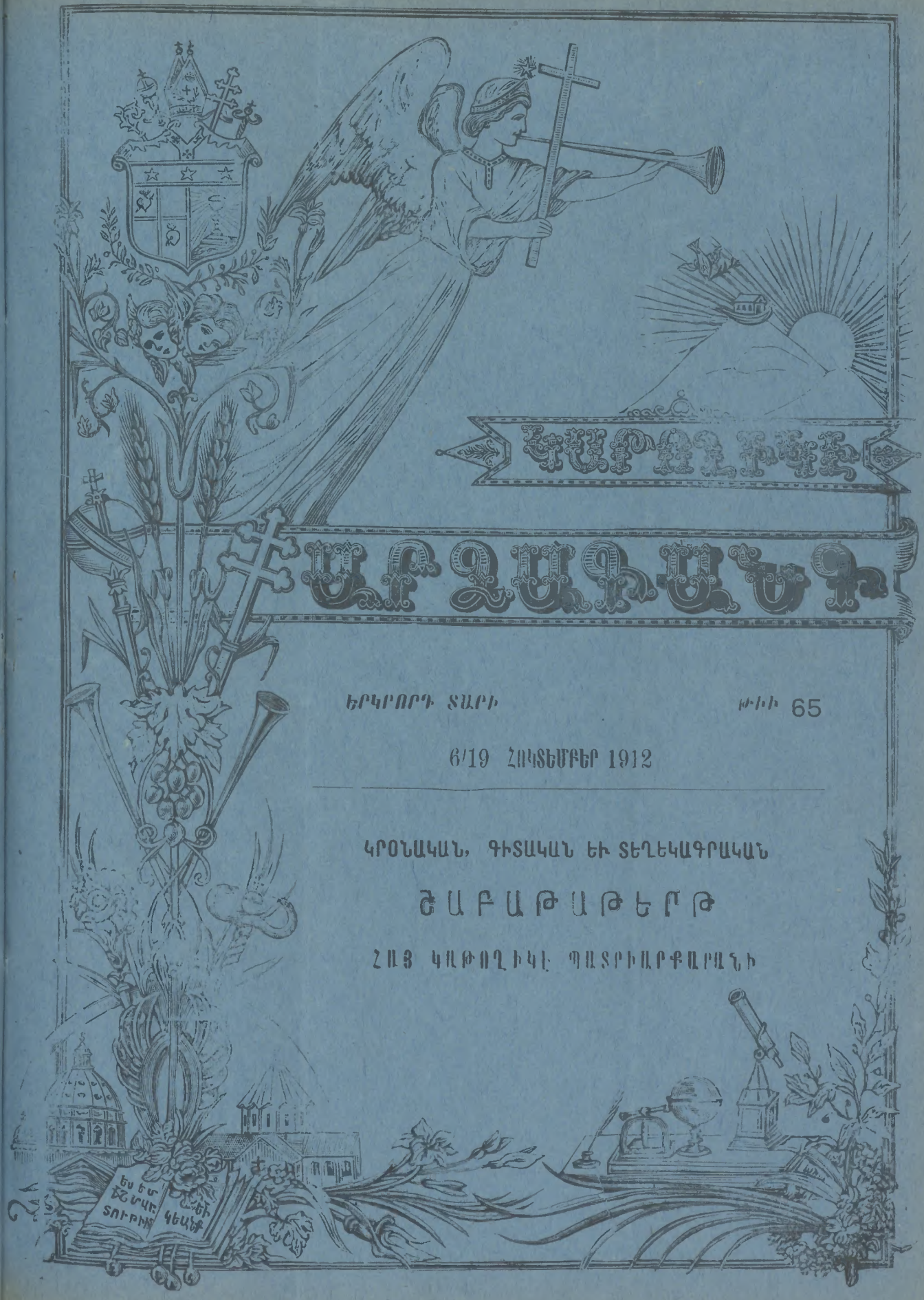

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՆՍՏԱՆՍՆՈՒԼԱՆԻ

ԱՐԶԱԳԱՆԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԽԻԻ 65

6/19 ՀԱՅՏԵՄԲԵՐ 1912

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԺԱՐԱԹԱԹԵՐԻ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԵՍ ԵՄ
ԵՑ ՄԱՆ
ՏՈՒՐԻՆ

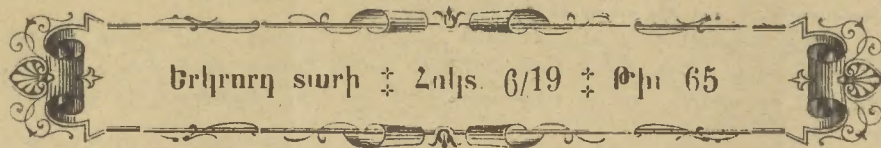

ԿԱԹՈՂՈՍԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Շրիտոյ տարի † Հոկտ. 6/19 † Թիւ 65

ՎԻՇՆՆԱՅԻ Ս. ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Քահանայապետին թուղթին ընթերցումը աւարտելէն ետք, երկաւրածից որոտընդոտ ծափերու մէջ ոտքի կ'ելնէ Առաքելական Պատուիրակն ու հետեւեալ ճառը կ'արտասանէ.

Օր մը, այսպէս կը կարգանք Ս. Յովհաննու Աւետարանին մէջ, մեր տառուածային Փրկիչն իր աշակերտներուն ըսաւ.

«Ես եմ կենաց հացը, իմ մարմինս ժշմարիտ անունդ մըն է, և իմ արիւնն՝ ճշմարիտ ըմպելի մը: Ով որ իմ մարմինս ուտէ և իմ արիւնէս ըմպէ՝ այնպիսին պիտի ունենայ յաւիտենական կեանքը»:

Իր աշակերտներէն շատերը այս բանը լսելով բոին.

«Ի՞նչո՞ւ են այս խօսքերը, և ո՞վ կրնայ գտնո՞ւք լսել», և իրենցմէ շատերը զանի լքեցին և ա՛յ տնոր չհետեւեցան: Այն տունն Յիսուս տառներկութիւն լսաւ. «Գուք ող կ'ուզէ՞ք զիս լքել»: Սիմոն Պետրոս տնոր պատասխանեց. «Տէր, որո՞ւ քով պիտի դիմենք

այն ատեն. Դուք ունիս յաւիտենական կենաց խօսքը, և մենք հաւատացինք ու ճանչցանք թէ դու ես Քրիստոս՝ Աստուծոյ Որդին»:

Այժմ մենք ալ յոյժ բախտաւոր ենք Պետրոսի ու Ս. Առաքելներուն հետ միասին ըսելու. «Մենք հաւատացինք ու ճանչցանք թէ Յիսուս է Աստուծոյ Որդին, յաւիտենական ճշմարտութիւնը, և թէ՛ հետեւաբար իր մարմինը ճշմարտապէս սնունդ մըն է, իր արիւնը՝ ստուգիւ ըմպելի մը, և մեզ համար ալ սնունդ մը յաւիտենական կենաց»:

Այս հաւատքով է որ մենք համախմբուած ենք հոս՝ աշխարհի բոլոր ծայրերէն. հին թէ նոր աշխարհէն, Արեւելքէն ու Արեւմուտքէն, Հիւսիսէն ու հարաւէն՝ Շատ բաներ կան որ հոս մեզ կը բաժնէ իրարմէ, լեզու, հայրենիքը, սովորւթիւններն ու բնութեամբ թիւնները, միասններն ու շահերը, բայց հոս մենք ամէնքնիս ալ միացած ենք՝ քանի որ մէկ հաւատք ու մէկ սէր ունինք»:

Մէկ հաւատք, որովհետեւ ամէնքս ալ Պետրոսի հետ միասին կ'ըսենք Յիսուսի Ս. Հաղորդութեան մէջ. «Բանս կենաց յաւիտենականաց ունիս» Դուք ունիս յաւիտենական կենաց խօսքերը, և մենք հաւատացինք ու ճանչցանք թէ դու ես Քրիստոս՝ Աստուծոյ Որդին»:

Մէկ սէր, որ կը միացնէ ի Յիսուս Քրիստոս ամէն անոնք՝ որ նոյն հացէն կ'ուտեն. և այս ուխտագնացութեան մէջ, որ բանին մեզ առաջնորդողը հաւատքն ու սէրն էր, մեզի ուղեցոյց ծառայեց Սրբազան Հայրը՝ եթէ իրեն ալ թոյլատրուած չէ անձնապէս մեր մէջ գտնուելու, եթէ Գոհութեան Ս. Խորհրդոյ Մեծ Քահանայապետը չպիտի կարենայ դիտել իր իսկ աչքերով հաւատքի այս վեհաշուք ցոյցը, Ա. Հաղորդութեան այս փառաբանութիւնը, սակայն ներկայ կը գտնուի Ան այս պահուս այն խօսքերով զոր ինք ինծի փոտահացու, և զոր քիչ առաջ ես ալ Զեզ հաղորդեցի»:

Այդ խօսքերէն դուք ըմբռնած պիտի ըլլաք թէ ինչ բանէ տուելի պիտի ունործի Սրբազան Հայրը՝ այն Համաժողովին մէջ, իրեն ամէնէն հաճելի եղած բանը դուք լսեցիք, այն պատուները, այն տեւական պատուներն՝ զորս մեր հոգիներուն մէջ պիտի թնջուի այս Համաժողովը»:

Հոս պարմանին, յաճախակի Ս. Հաղորդութեան մերձեցաւով, լոյս ու կորով պիտի ստանայ առնացի կերպով խոյս տալու համար իր հոգւոյն և իր սրտին դէմ լարուած թակարդներէն»:

Հոս հասուն մարդք պիտի սովորի պայծառացնել իր կեանքը հաւատքի լոյսովը, և ուղղել իր ընթացքը թէ՛ հրապարակային ու թէ՛ անհատական կենաց մէջ, կաթողիկէ հաւատքին փեմ հիմանց համեմատ. որով այլ եւս չաճնայ իր իսկ Փրկչէն, մանաւանդ թէ պտտիւ անգամ համարել հրապարակապէս Քրիստոսի միացած ըլլալէն»:

Հոս պարտին սովորի ծնողք իրենց զաւակները կրթելը բարեպաշտութեան ու բարոյականութեան մէջ, զոնոնք հեռու բռնելով աշխարհի փտանգներէն՝ Հոս պիտի սովորին տնոնք իրենց զաւակները ըստ կարելոյն շուտ շուտ Ս. Հաղորդութեան առաջնորդելու, զի նոյն ինքն Յիսուս ըսած է. «Թոյլ տուէ՛ք որ ինծի զան փոխիկներ»:

Հոս պիտի սովորի Քահանան երախտապարտ ըլլալ Յիսուսի Քրիստոսի՝ Քահանայութեան շնորհիւ իրեն տրուած անպուգական առանձնաշնորհութեան համար. պատուել զՅիսուս իրապէս Քահանայութեան վայել կենցաղով մը. և ըստ կարելոյն փայլ ընդ փայլ զէպ ի Ս. Հաղորդութեան առաջնորդել իրեն յանձնուած հոգիները, և ի մասնաւորի մանուկները, Յիսուսի Քրիստոսի Փոխանորդին փափաքանաց ու հրահանգներուն համաձայն»:

Հիմա ամէն ոք, ինչ աստիճանի որ պատկանի, և ինչ պարագաներու մէջ որ գրտնուի, պարտի սովորի թէ Ս. Խորհուրդը պէտք է կեդրոն ըլլայ իր հաւատքին և առ Աստուած ունեցած ջերմեւանդութեանը»:

Պարտի սովորի՝ թէ Ս. Հաղորդութիւնը մեր կրօնքին ամէնէն բարձր և ամէնէն խոր մէկ խորհուրդն է, և իր մէջ աշխարհի խորհրդաւոր ոյժեր մը թաղուել կը պահէ՝ որոնց զուր տեղ դիմում չընեն երբեք Քրիստոնեայ մը»:

Եթէ ուրեմն Վիեննայի օրերը նման պատգանդներ մը արգիւնեւորէին՝ ապա ամէնէն գեղեցիկ միջոցարարութիւնը պիտի ըլլար Ս. Հօր ու նոյն ինքն մէկ Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի։

Ու Վիեննայի մէջ այնքան շատ սուրբ յիշատակներ կան՝ որոնք գրգիռ կաւ տան մեզի ու կը խրոխտեն մեզ, և որոնք խիստ պատշաճօրէն կը գործակցին նման պատգանդներու պահպանումին։

Մենք պարտինք, —ինչպէս կանխաւ այլ ըսի— իբր մեր հաւատարին ու մեր առ Աստուած ունեցած քրիստոնեայութեան կեդրոնը՝ նկատել Սեղանին (Ս. Խորհուրդը)։

Հոս Աւստրիոյ մէջ, և ամէնէն աւաջ չըրա՞ւ միջեւ այդ բանը իշխող Օգոստոսփոռ Տունը՝ որ ոչ միայն յարգուած է, այլ նաեւ ամէնուրեք սիրուած, և որ կ'իշխէ ոչ թէ սոսկ Վիեննայի վրայ, այլ նաեւ ուրիշ շատ մը աւստրիական երկիրներու վրայ եւս։

Ինչպէս չփոխադրուի մարդ մտքով այս արքայական Տան ասպետական ու բարեպաշտ հիմնադրին՝ Հապսպուրկեան Ռոտովֆի քով։

ԲՊՎ չլիշեր սուրբ ինդուլթենսի թէ ինչպէս այս Վահագնաւոր տնօրէն օրով մը ցնդաւոր փողոցին մէջ թողակալիր քահանայի մը հանգիստը, իսկոյն վար ցատկէ իր ձիէն ու ծաւղիք գալով կ'երկրպագէ Ս. Հաղորդութեան ուղեւ, յետոյ ձին քահանային աւայով կը հրաւիրէ անոր վրայ հեծնելու եւ իր բոլորքուն հաւատքէն հրահրած՝ ա՛յլ այնուհետեւ չուզեր երբեք հեծնել այն ձին՝ որ իր քամակին վրայ կրած էր իր Աստուածը, իր Փրկիչը։

Կայսերական Տան այս փառաւոր հիմնարկուն էր որ ընտանեկան իբր թանկագին ժառանգ թողուց սեղանի սրբաւորը Խորհրդայն այս հաւատքը և այս խորին մեծարանքը, ժառանգ մը՝ զոր ան նախանձախնդիր կերպով միշտ պահպանած է և կայսերական ընտանեաց ամէնէն գեղեցիկ փառքերէն մին կը կազմէ։

Այսպէս կը ներկայանայ մեր ուղեւորուն այն շինիչ տեսարանը, (օրինակ մը՝ որ անշուշտ լեզուէն պիտի ըլլայ թանկագին պատուհներով), որու համար այն աչս Ռոտովֆոսի շառաւիղները անխնայ եւանդով ջանադիր եղած են այս Համաթողովին երջանիկ ելք մը տալու, և Վահագնաւոր Կայսրն այլ ընդունած է անոր թեւակալութիւնը անձնապէս իր մասնակցութիւնն ալ ապահովելով։

Երկրորդապէս մենք կը փափաքինք Ս. Խորհրդայ մէջ փնտռել մեր կորույր Ամէն դժուարութիւններու մէջ, ներքին ու արտաքին ոսոխներու գլխ մեր մղելիք պատերազմներուն ու կռիւններու պահուն, մեր ոյժն ու մեր քաջասրտութիւնը պարտի ըլլալ Յիսուսի Ս. Հաղորդութեան։

«Կեռակուր մը կը պատահուի մեզ՝ հանդէպ բոլոր անոնց որոնք կը խռովեն զվեզ։»

Այո՛, կերակուր մը պատրաստուած է մեզի, որպէս զի մեզ զօրացնէ մեր թշնամիներուն դէմ, եւ հոս մեր միտքը կ'իշխայ՝ թէ Վիեննայի պաշարման պահուն, 1683ին, քրիստոնեայք ինչպէս Ս. Հաղորդութեամբ ոյժ ու կորով ստացան իրենց սիրելի թշնամիներուն հանդէպ։

Այն ատեն էր որ, երբ Վիեննա ծայր աստիճան ճնշման ներքեւ կը գտնուէր, ինչ նովիենաիոս ԺԱ. Գաբուշինական կարգէն սրբակենցաղ Հայր մը զրկեց ազատարար բանաւ կին, Մարկոս Աւիանոս անուն՝ անդրդուելի հաւատքով և Աստուծոյ վրայ վստահութեամբ լեցուն մարդ մը։ Ասոր բացաւոր խօսքերէն ազդուած՝ Պատերազմական Խորհուրդը որոշեց թշնամուն վրայ յարձակիլ իր Աստուածազգեցիկ խօսքերով յաջողեցաւ ան պատերազմի մղել զօրքերը, լսեց անոնց խոստովանութիւնները, Ս. Զոհ մատուց յաջորդ օրը Քահլէն պերկի բարձունց վրայ գեռ պատերազմը չի սկսած, և իր իսկ ձեռքերով սուաւ Ս. Հաղորդութիւնը զօրքերուն, և ի մասնաւորի անոնց հրամաւորին՝ Սոպիէսքի թագաւորին։

Ու ճիշդ Սեպտեմբեր 13ին, այսինքն մեր այս Համաթողովին առաջին օրը, քրիստոնեայք զօրացած Խորհրդական կերակրովը վճռական հարուածը տուին թշնամուն՝ «Յիսուս Մարիամ» աղաղակովը, յաղթեցին անոր և Վիեննայի հետ միասին ազատեցին նաեւ ամբողջ քրիստոնեայ աշխարհը։

Ս. Հաղորդութեան մեծ երկրպագուն՝ Մարկոս Աւրելիոս, Վիեննայի մէջ լրացող իր սուրբ կեանքը, և հոն թաղուած կը քնայ, կը մաղթենք որ շատ բարձրանայ ան՝ խորանի վրայ, ի պատիւ Ս. Խորհրդոյ Հաղորդութեան և ի փառս Վիեննայի:

Մենք Ս. Հաղորդութեան մէջ փնտելու ենք կարով ու մխիթարութիւն՝ կեանքի բոլոր փորձութիւններուն, բոլոր վշտերուն ու բոլոր ծախսութիւններուն պահուն, Այս սուրբ նշխարին մէջ է աստուածային Փրկիչը մեր քով, իբր մեր ընկերը, մեր բարեկամը, մեր մխիթարիչը, մեր ազատարարը, մեր զօրավիգը:

Եւ այսպէս Վիեննայի ի մասնաւորի այն խօսքը՝ թէ Աւուս է քրիստոնէի անո՞ր քով: Ան շարունակ կը կանչէ մեզ. Եկա՛յք առ իս ամենայն վասակեալք ևն. Եկէ՛ք ինձի ամէնքդ այ որ խնջած ու ճնշուած էք բեռան տակ, և ես պիտի մխիթարեմ ձեզ:

Այս զգացումներն էին՝ որ հոս Վիեննայի մէջ ոգեւորեցին Հապապուրկեան Տան Մեծ Կայսրը՝ Մաքսիմիլիանոս, Հոլանտացին. զոր կրկին հաճութեամբ մը կը յիշատակեմ հոս Մաքսիմիլիանոս՝ որ Արհիդուքս էր, Մարիամ տը Պաւլոսի հետ ամուսնանալով Հոլանտայի Կոմս եղաւ Արդ, Ստորին Նահանգաց մէջ գտնուած պահուն աշխարհի մահառիժ հիւանդութեան մը բռնուեցաւ, որ իր բժիշկներն ալ յուսահատած քնացին: Բայց ինք իբր Հապապուրկեան Տան օրինակելի շառաւիղ՝ այս լքման պահուն Ամադեարտմի հրաշագործ Ս. Հաղորդութեան գիմեց, խոստանալով որ, եթէ իր առողջութիւնը գտնէր՝ ուխտի երթար Ամադեարտմի այդ սրբավայրը:

Այս խոստումը հազիւ ըրած՝ ո՛վ հրաշք — իսկոյն կատարեալպէս ողջացած կը գտնէ ինքզինքը: Ուստի առանց վարանելու կ'ուղեւորի դէպ ի Ամադեարտմ իբր ուխտաւոր՝ հրաշագործ Ս. Հաղորդութեան ուխտատեղւոյն, և իբր նուէր՝ բաց ի շատ մը բաներէ, ակիհա՛մբ ու թանկագին շառչաւ մը կուտայ, մատրան մէջ ալ ապակիներուն վրայ ճիւղ նկար մը շինել կուտայ՝ ուր մէկ կողմէն կը ներկայացուէր իր հայրը Փրեդերիկոս Գ. Կայսրը՝ Կայսրուհւոյն հետ միասին, և միւս կողմէն նոյն ինքն Մաքսիմիլիանոս՝ իր կնոջ ու բոլոր ընտանեաց հետ մէկտեղ ջերմեռանդօրէն ծուղիկ եկած Ս. Հաղորդութեան առջեւ: Եւ երբ յետոյ, ինք կայսրը ըլլալով, դժուարին կացութեան մատնուեցաւ, զարձեւալ դիմում ըրաւ Ս. Հաղորդութեան, ու կրկին խորհուրդ և օգնութիւն գտնելով Գոհութեան Փրկչէն Ամադեարտմ քաղաքին նուիրեց այն կայսերական թաղը, զոր ցայսօր իսկ ան կը կրէ իր գինանշանին վրայ:

Ս. Հաղորդութիւնն ուրիմ, մեզ ամենուս համար պէտք է ըլլայ յարութիւնը, ոյժը և կենդանութեան միշտ նոր ու միշտ թարմ անսպառ աղբիւրը:

Ես եմ հաղի կենաց — ես եմ հազուոյն հացը. ո՛վ որ ուտէ այս հացէն՝ պիտի ապրի, ո՛վ որ անկէ չուտէ՝ չի կրնար կեանք ունենալ իր մէջ:

Եթէ կ'ուզենք ունենալ լեցուն, ծաղկեալ կեանք մը, եթէ կը ցանկանք զօրեղ ժողովուրդի մը, կենսալից սերունդի մը, զօրաւոր պետութեան մը, այնպէս մ'ընենք որ բարգաւաճ փնայ կրօնքը, արմատացած խորապէս սրտերուն մէջ, այնպէս որ ան կենդանացնէ հասարակական ու առանձնական կեանքը և անոր մէջ թափանցէ:

Այսպէս ըմբռնեցին Վիեննայի մեծ առաքեալները, որոնց այնքան շնորհապարտ պէտք է ըլլայ այս հրաշալի քաղաքը: Զոյս ճանչցաւ ի. Զ. դարուն՝ Երանելին Կանիսիոս, որ Վիեննան Վիեննայի պահեց, վերականգնելով անոր կրօնական կեանքը յաճախակի Ս. Հաղորդութեան մերձեցումը ընդհանրացնելով: Այս բանը երեցաւ նաեւ ոնցեալ գաւառն Ս. Կղեմէս Մարիամ Հօֆպաուէրի. Հարիւր տարի կ'ընէ՝ երբ Ս. Ռետամբլօրիպը՝ Հայր Կղեմէս, Վարչաւիպէ արտաքսուելով թողուց իր սիրատուն քաղաքը, ուր ամբողջ բնակչութիւնը դէպ ի Ս. Հաղորդութիւնն առաջնորդած էր, և հասաւ ի Վիեննա՝ ինք ազատ էր. անձանօթ, կասկածելի՝ յաշտ իշխանութեան, ի՞նչ կրնար ընել այս համեստ, խեղճակրակ անձը, այս հանրաշխարհային քաղաքին մէջ:

Խօսքը ճշմարտութիւն եղաւ — Աւստրիոյ աշխարհն անարգ եղողները քննեց Աստուած: —

Այս խեղճու կրակ անձը՝ իր հօրմէն, Ս. Արփնասու Լիկու սրիէն ժողոված կրակ մը կը պահէր իր սրտին մէջ. բռնկող սէր մը՝ հանդէպ Յիսուսի Ս. Հաղորդութեան մէջ։

Այս քաղաքը հասնելէն վերջը, անոր պզտիկ խցիկ մը շնորհուեցաւ Պարոն Ռէնքլէրի կողմէ, Սինթիթեքստը Եկեղեցւոյն աւագ խորանին ետին՝ իրը պատապարտելով։ Հո՛ս քաղաքացու ան, հո՛ս կը մնար ան Ս. Հաղորդութեան մօտիկ, հո՛ս պատրաստուեցաւ ան՝ Վիեննայի մէջ հաւատքն ու կրօնական կեանքը վերականգնողական մեծ ձեռնարկին, և կրօնքի կենսական ազդեցութիւնները արժեցնելու մարդկային գործունէութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ։

Ս. Հաղորդութեան հանգիւյ անոր ամուսնի սէրն ու բոցավառ և յուզիչ ջերմեռանդութիւնը պատճառ եղան որ ամէնէն առաջ ուղղորդութիւնը դադարեցին ներկաներուն, և յետոյ կարճ միջոցի մը մէջ բարեկամներու շրջանակ մը կազմուեցաւ անոր շուրջը։ Շատ չանցած՝ Ս. մարտիայի եկեղեցւոյն մէջ բազմացաւ հաղորդողներու թիւը, ու կը տեսնուէին անոնց մէջ հետզհետէ աւելնող երիտասարդներու, հասուն մարդիկներու, ուսանողներու խումբերը։

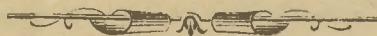
Այս եղանակով Ս. Կղեմէս արթուն բռնեց Կաթողիկէ հոգին, այս եղանակով վերականգնեց Վիեննայի մէջ, Ս. Հաղորդութեան շնորհիւ, կրօնական քրիստոնէական կեանքը. այս եղանակով ան եղաւ մեծ Առաքելային ու Վիեննայի հոգի պաշտպանը. այս եղանակով ան հարկեց ճամբան ուրիշ շատերու առջեւ՝ սրունք իրմէ վերջ կրօնքի ու Կաթողիկէ կենաց յարստունը (դրօշը) գէպ ի յաղմտ թիւն առաջնորդեցին։

Վեր բարձրացաւ գլուխդ, ո՛վ Աւստրիա. գիտէ՛ Վիեննա քաղաքը՝ Տե՛ս այն ժողովուրդները սրունք հաւաքուած ու քեզի եկած են։ Յնձոյցք ուրեմն ու խայտոցէք և բացէք ձեր սրտերը ձեր Տիրոջ այս մեծ հանգիստութեանց առջեւ, զայն տօնելու համար հաւատքով ու սիրով՝ Աստուածամօր՝ Ս. Կուսին պաշտպանութեան տակ։

Ձեր փրկութիւնը, ձեր զօրութիւնը, ձեր կեանքը, ձեր փառքը եղաւ միշտ Յիսուս ի Ս. Հաղորդութեան։

Կանգնեցէք ու անոնցէք հոս հաւաքուող բոլոր ժողովուրդներուն հետ ձեր Աստուծոյ խորհրդական կերակրով. հրապարակաւ յայտնեցէք ձեր հաւատքը և ըսէք բոլոր հաւատարմութեամբ. — Բանս կենաց յաւիտեականաց ունին եւ մեք հաւատարմութեամբ եւ քրիստոս, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ — Դուն ունին յաւիտեական կենաց խօսքը, ու մենք կը հաւատանք թէ դու ես Քրիստոսը, կենդանի Աստուծոյ Որդին։

(Շարունակելի)

ՀԱՆԸ ՀԱԶԸՐԸՄԸԱ ՊԻՐ ՆԱԶԱՐ

Մուհարրիր էֆէնտի,

Պապը էսպարսը միւ ճպիրէյէ մէսիի պիր միւստէլմալն պէրու միւստէլմալն աճիւլանէ մի զազէլմալնի միւստէլմալնի վապիտարիւս. նէչը իլմէք մահլուզիլէլմալնի մահլուստ զլաւմ. Վէ պու միւստէլմալն զարֆրտա հազիլի պիր իսթիլլապ իլէ միւստէլմալն իլմալմ քի հազարիլմ մէգալէլէր պաղը քիմալէլէր իլարաֆրմալն պիլլալլը հազարն հազարալմալն հէսէֆ իլմէք իսթէսիլլի պիր լուհանիլէլէլմալն իլմէք իլմէլմալն

տիր . պու . իսէ . մահա վազուաթ վէ նէշրիյտիտ նազարը իմասն վէ
գուզվի թաշիւիյէ իլէ պագմայրալ . հաղիգաթի կէորմէք իսթէմէյիւ աէ .
չախտիյաթ իլէ ուզրաչմազ սէվաաթնա տիւ չմիւշ օլան զարազքետարար
ամալի նամէշրուաթնա իպարէթ տիր . Զիրա քէշֆիյաթ լարրնաա իտ-
թա վազուինաէ մահճուզ օլաճազլարընր միւլահազա իթմիշ օլաալար-
տը . օ աէրէճէ իլէրի կիթմէզլէրաթ . ամմա չլրա զարալ . աաաթէթ . վա-
զիյֆէնաչինաալըզ ինասնը աօղրու մաւհաքէմէսէն վէ պիլմէճալուրիյէ ֆէ
զաիլը ախազիյէաէն աէ պիթթալ իպաթ իսթլէր . Եալընրալ թահրիւա-
թն չիյվէսինի . ըթթլաաաթնր . թիւրթի վասն վէ իպարէլէրին ինչիւզ-
վիւ վէ ալլալընր ինչալիզ . ինչալիտ վէ ինչիւզ իթսէլէր լաթ . պէ-
նիմ մէզալէլէրմի միւ չարիլէյճ վարզապիաւ աալա հաար իսթմէզլէր լաթ .
ամմա պուհաւն իչիւն պիր ազ մէլէքէ . ճիւզի պիր մրգաար ֆէթմանէթ վէ
թիթապէթէ աչինալըզ իզթիզա էտէր . պու աէվրի մաալարէ՛քի հարրի-
յէթաէ իսէ . էօյլէ ինճէ չէլէր ալանմալար . էլի գալէմ թօթան քիւղա-
գարալար . զարալար աա զըյալը հաղիգէթին ինչէլիթիաէ վէ՝ քէն-
աթ իսթթաթնըն զուհարրնաա մահճուզ աա օլմալար . պու աա պիր ճինա
պապա երկիթլիք օլմալը . Պիլ պահարմըզա կէլէլիմ .

Հա՛լը հաղրըրմըզ նէ՛ տիր . — Միլլէթին հուզուզլըր ըլիսի բու-
հանիմիյէ պարչը միւաաֆաալա գոյալաւար . հէյահթ . միլլէթի պէր-
պաա իթաթլէր . վէ էլ . ն յէնաթիլէրինէ աղաթէթ վէ միւաէպալիլիք սիւ-
սիւ վէրմէյէ իսար իաիլօլար . պուհա ինանալար վէ սնիլէրի պու իֆ-
րաթլարա գաաար աէհանր սիթալիյ իլէ սէնա իսթլէր քէնաթիլէրինաէն
զիյաաէ զաֆիլ . աահալը պէշահէթաէն . վէ հիսալիթ վիճաանաան մաւ-
արրա օլաալար կէրէք տիր . Պապլն պու քիմաէլէր . միլլէթի նէ՛ աէրէճէյէ
գաաար վէ նէ՛ սաւրէթլէ տիւ չարր իսարալ վէ զիլլէթ իթաթլէր . էրմէնի
Գաթօլիկինին հաթիյէթի . չէրէֆի . հիմայէթ . իֆթիլաարը՝ յէնաթ Բաթրիգ-
իանէսի իտի . Պու իսէ . բուհանիլէթ իլէ գաթիմ իտի . գաաթիմ իտի . Եարզ-
աա վէ զարպաա էրմէնի Գաթօլիկի յէնաթ Կաթիլիկոս-Պաարիարըր վաաթ-
թաալըն պիր իսթ . պիր վազիլէթիլէ . պիր թէլէսի վէ հաթիյէթէ մալիք
իտի . զիրա ճոււն վաաթթաարըյա միւ յէմմէլ պիր թէլէթիլաթ մէվճուա օլա-
րալ . սինօզ մէլլիսի ալիսի . միւ ինչաաթիա միւրաաալըզար . բուհանի վէ
ճիւմանի մէլլալէր . հիւքի մէթի սէնիյէ իլէ իթիլաթ . օտուն ֆէրմանարըր
նիչանարըր թէվէճճիւհիւ . պիլաթէրէ՛ պու ինչիլաթ սէվաթիլիլէ Բօմա
թիւրաթի չէրիֆինէ վէ պիլլաթիթա ճիհանա հիւքի իսթն Գաթօլիք քիլի-
սէպինէ վէ պիլթթալ Հաղիգէթուլաա . Գրաաաա ինթիաալ վէ միւր-
պուլթիլթի իսթմէ . վէ պիլմիւնաալ Գաթօլիք միլլէթի միւրէնէվիալը
միւրէմէաաթինէսինին հիւանի պանն վէ թէվէճճիւհիւլընա մալհարի-
յէթ . հէր պու հաաէնաթ վէ նաաիլաթ՝ աանալ պու թէշթիլաթի բու-
հանիյէ աօլալարըյա թէճէաթիմ իթմէքաէ իտի . Երմաթ . պու աաթմէր
պալէսինաէ նէ՛ հալէ տիւ չար օլալըզ . Բաթրիկի հօլ . զօթմա-

գամ եօզ . մէրխանսար ղէպուն վէ գուզվէթսիւ . յիլիսւլէր մա-
թէմուք . թէզաննիյաթ վէ ալինի բունանիլէր հէման մէթուք .
պիր պիրուտէթի մէմաթ չիւքմֆէրմա . էնալինին էն մուազզէզ հու-
գուզ վէ ինթիյաճաթը թէտտիւլտէ թէզէպղիւպտէ սէօհպէթ , միւնու-
գաշաթ , թաճրիրաթ . հէք սաաւէթ , զարազ , թէնէֆիլիւ , սուլլու-
սըզլըզ վէ էքտէրիւս մէզէպղիլիք զօղմագտա . էլ ալմ էօնիւնտէ մէ-
աէնի Սալօթա վէ գաթօլիքէր միւվաճէնէսինտէ բէզիլ պէսնամ օլտուգ .
Քէնաինէ մէճլիս սիւսիւ վէրէն օ բահադրանիլը վէ հէրճուսճոդ քիւթիւ ,
կէօյա միլլէթին իսարէսինի էլէ ալմը . նէ հարաճազ հայրէթ վէ իս-
թիլլարազ . . իճթիմաւար , զապիլար , միւնուգաշաւար . . . պաշգա . պիր
գաշ իլմուխապէր , պիր գաշ սաֆաթա վէ շէմաթաթ . պաշգա . . . «Ահ-
պիլի Իհալի վէ փարհ» մէսէլի : Հիւքի մէթի սէնիյէ ինաինտէ պունլարըն
էնէմիլլէթի նէ գատար : օնլարըն չախալար , հայսիլլէթի , գատարի նէ ալ-
րէճէյէսէք թաղտիր օլունույօր եա օլունուպիլի . վէ քէնալիլէրի աճապա
նէ էնիլլէթ , նէ սըֆաթ , նէ հուրիլլէթ , նէ թէճրիւպէ , նէ մէհարէթ ,
նէ նէզաքէթ , ֆէթանէթ վէ թէապիր , նէ միւզահէրէթ իլէ սէօյլէպի-
լիլլէր , միւսաֆաա եօլնտա իսար իսէպիլլիլլի վէ մէսմու օլուրլար .
մանէզա վազլիլլարըն , մէմուրիլլէթիլլին , մէնուլլէթիլլէթինին միւ-
սաաաէսի վար մի . Գաթօլլիքիլլի միւսաֆաա իթմէք պիլլիլլէր մի , իթ-
մէյէ միւզթէսիւր մի տրիլլէր . տիկէր Բաթրիլլիսանէլէր իլէ նէ խուսուս-
աա , նէ հօլաա , նէ կիպի պիր գուզվէթ , սըֆաթ վէ վուգուֆ իլէ էօլ-
չիւլլիլլէճէլլէր . . . էօյլ իսէ նէ վիճաան իլէ պու զէվալլը միլլէթի
պու սէրէքէլլէր , պու զիլլէթ վէ մահճուպիլլէթի աիւշար իթիլլէր ,
միլլէթիլլէք , բաթրիլլէք , հայսիլլէթ , իէէսի , ճէօմաթիլլիլլէթ , իսթիւ-
զաքը հազ , հէք պիր հէվա . զայսիլլէթ վէ ճէսիւմ . թէլաֆի մաֆիթ
նապապիլ . պրիսի եէէս ու կիրեան պիր հալր բիր մէլալ : Հալլը հալլը-
աա հայսիլլէթ վէ մէմաթ մազամընտա պուլունան , աաքէրլիք միսէլէսինի
պէրթարաֆ իսէրէք , տահա չիսապարզ նիւմուհէլէր արտարնտա անճազ
պիր տանէսինի զիք իսէլիմ : Սուրէթը վահիլլանտէ գաթիլ օլրնան Գա-
զազիւն Հաննա էֆ . . օ գաթը նաաիր իւլ էմաւ վէ սահիպի ֆէզաիլ ու
քէմալ հազզընտա նէ հարուրար . նէ իճրաաթաա , նէ թէլապիլլաթաա
հանլը պիր շէտիա բիթիլլէթի եա թաազիլլաթաա պուլունտուլար .
օ գան քի սաալէթի նիսալարընը ալիուզա չըգարմապաա . միլլէթին սէվ-
կիւլիւ էվլաալընին խալիւնէ վէ միւհինանէ աէօթիլլէն օլ զանր նէ սու-
րէթլէ թէլաֆի իսիլլէճէր : Պիր աշիւարհալան , հէք յիւս օլուրաա օլտուն ,
կիթմիլ տէ պիր էֆէնաիլի պուլմուշ տա գօնուշմուշ իմիլ . նէ էնէմիլլէ-
թի վար . վրզլիլլաա իպարէթ : Ժէօն թիւրքլէր Բաթրիլլիսանէլլի պու
հալէ կէթիլլէթի արզու էտիլլարար , ֆազաթ գաթիլլէք Բաթրիլլիսանէ-
սինի իսալալլարընտան կէչիւրմէյօլլարար . զիւս օնա սօղունմազ պաիա
թաի . հէք աիւրլիւ ինթիմալաթըն ֆէզիլլանտէ իսիւ Օրմանա պաշրա կիւ-

միջ տարի իշխեսեն : պիղծիմ պու միլիթրքերվեր(!?) թագ մը էլէրիդէ երպարուր : թէպիմ իմ տիւէր : իշխէ պու աճրաճագ հալէ կէթիթուլէր : էր մէնի գարաաչարրմիւլ տաիւի : հիշ տէյիւլ միլլէթին գու վիկիթի հոգթալը հոգարրնտան բու հանիդէթի իլլիպամա վադիպէտար օրան էրմէնի պարաաչարր միւլ : Գոթիդիքլիկի գովաւամալ իշխն պու իսան իաէն էշիտար մէա՝ ու սէնա վէ թէչճի իաւն վէ բուհանիլթի թէրպիլ իաէլէք աֆօթօլլլ քէսան իլէ իրթիպաթա կիրիշէն էրմէնի գարաաչարր միւլ վէ էրմէնի Թոթիթիպաւնէի տաիւի : իսթիւարրնր տնրաարլար : վէ պասէլ իսարալ էշ Պասաւ՝ միլլէթին մաւ զաթարր վէ Ֆէլաքէթի էնաալնտա : շու պուհրանր վէլիթմ արտալնտա պիւր փոթանարր վարդապետ ֆարթլլա լիթաթէթի բուհանիլէնէ իսթիւրհաթ իլէալ Էն իսլնտա մարաճաթ իլլէ տիւէր : հէմ միւնտաթէթիսիլ հէմ կէճ : էրմէնիթին սոն ազրր պէնլմ օշա տէմիլէր : իյգահտան միւսթալնի տիր :

Պուշկարըն հէքսինէ պիրտէն սիրալ իտէրիմ. պէտքէ՝ միմիտաՊատ իտիյօրսնըզ միլլէթին հուգուգրնր, հէյ ճահիլէր վէ գափիլէր. իշիէ պու՝ Պիր թիքէ խին պիր Եօրիւսն Էազուսգ օլմուսր մի. Քէն ալ միւրչիա վէ միւրէպպիմիզ օյան հիւքիւմէթի բուհանիլէյի իթհամ վէ թէրզիլ իլէ՝ մի հուգուզը միլլէթի միւսաափաա իթափնիյ. միլլէթէ դուր իճրասըլա միւքէլէֆ օլուգրնրզ վէզաիֆի ալիլէ պու՝ մի սրբ. Հաճիկը հուգուզը միւտաափաա իթմէք իչին միլլէթի մահզ իթմէք քէրիէլէրինէ վարթալարչիա գաաար կէթիլուտնիզ. հայրիլէթիմիլի. շէրէֆիմիլի. հիմայլմիլի. իսթիհգադը հուգրմիլլը. հայթթմիլլը կէրիլիլէրէ չաթաըրաւնրզ. վէ էլան քէնտնիլի յիպը ու ազամէլիլէ միլլէթիքիլէր թէամիլէ իթմէյէ ճիւրաթ մի իտիյօրսնըզ. Հուգուզը միւլէթ աւտիքէրի հէ՝ ալր. քիսգոքսոլլոս նաւգէս վիւմիլ իւթիլազը. — քիմսէ դաապ իթմէմիչաի. իսթիանտիլէթ գանուէն սալլւազ. Միհնիս — քիմսէ Միւթէպէրան վէ աիկէր մէհիլիլէրի սէաու վէ լազլ իթմէմիչաի. մուհ հաճէմաթիւ վէ հուգուգր բուհանիլէր թամալլը թէաբուզա միւմանաթի վէ մուզաթլմէթ՝ մուամէլիլ ալիլանէ վէ աաիլանէ ալր. Իսաւէրի կըվալ. — Էմվալլը միլլէթաէն մահաուա օլան մահաաէպաթի վէ իաարէյի. քիմսէ դաապ. քիմսէ շէքլի էվլէլինաէն իշիլալ իթմէմիչաի. Էմվալլը բուհանիլէրի դաապ իչին թէճազուզքիաթանէ սուլթալլան հաճէրու էլլէրէ հաիլ վէ մանի օլմազ՝ էլզլթիլմէ վէզաիֆի մուգաաաէաէաէն ալր. վէ պու. կիւն պու հոլաա. պու համէչրու վապիլէթաւ աւվաւ իթմէք. միլլէթի վարթաաան վարթաա. գաաար հաաաա սիւրիւքէմէքաէն իպարէթ ալր. Միւվալ իտէրիմ. աահ հէր խինիլ թաթի կիթաէ. հէր աաալլը համէչրուա վէ թաաէրանէնիլէ հաիլ օլաանրզ. ճահիլէրին օրթաա սիւրիւ սուրաաըր կիւնահ թօթում իֆրաթլարա աա կիթաէնիլ. սանու հէ՝ օլաազ. աճաաա իալիս պաթօլլէք պիր միլլէթ իաալէճիթ՝ մի սալլաւաազսնրզ. հոգաա Քիլէ իչինաէ Քիլիսէյի հալաճը իաէն մէլու

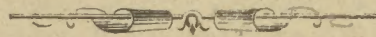
պիր արնո՞ք մը . . . աղուչը մտաւրանէտէ վաղիտէսինն պաղլորնը հարա-
ւայան պիր խափն էվլան մը . . . :

Իթլրաֆի էտինիզ քի նազապիլը թէլաֆի պիր խափա ըթտինիզ .
արթըզ տնջ, ն շու սէֆիլ միլլէթէ : Էլան Նի. թի մէթէ զարազընարանէ
չիքնայլթէր հազարազ միլլէթէր էտնիւնտէ Էրտէնի Գաթօլիկինի ընզիլ
խախտընրզ . Կաթսպիկսուլլորն խոզաթը միւմքինսիզ օլալլորն տնլամա-
մը : Կիսպի էլան «Կաթոլիկոսըլ իսսաաւընսա պուլունան» Կիսպի վաճի վէ
թէնի, ճաշլանէ վէ էպլէնտէ էլֆազլար խառտարնտա պուլունըյօր-
սինրզ . հազըզ էնալիյէ, հազլզ վիլայէթլէրէ, հազլզ մասում սիւպ
հանա . վէ Նաթթա սիլին սէպէպինիզ տիւչարը միւճազաթ օլան
ըուչարնա . հաթթա վապիթէնտինտանէ Էանլլ Ֆէթվալար վէրէն,
Գաթթէն վէ գաթրպէթէն գուվլէտէն, ֆիլէ Կէլէմէյէնէք տմալը վաճիյէ
վէ խօտէրանէ բէրվէրտէ իսն վէ պուրտան օրայա օրատան պուրտայա
գօշուչան սուլը սէպիլ քմազլանտա պիլ. հազլզ — Իսսաաա աէլիլ պիրա-
տէրէր, խալլըր, իտտաաա աէլիլ ՍէՊԱԹ ալը պու . Գաթօլիք մէպաէ-
լէրինէ մուղայիր պիր չէյ, էն ուֆազ պիր չէյ պիլէ միւէպպէտէն թազ-
եիզ վէ ճէպր իլէ տէ գապալ իթաթիւմէզսինիզ . պաշգա քիլիսէլէրաւ
վազը օլալիլէն ֆազաթ Բամա յիլիսէլիլիլ գազանիլիլիլ մուղայիր օ-
լան Նիլ պիր չէյ գաթիլէն գաթուլ իթաթիւմէյէնէքսինիզ . խառտա աէլիլ,
սէպաթ տըր պու . գայայա թէյպիլ օլլան Գիլիսանըն սէպաթըր ալը .
հուզուզ վի մէպաաթի Գիլիսա միւտաթաաթնտա վապիթէ օլան մէթա-
նէթ վէ սէպաթ տըր պու . սաճիլ Գաթօլիք, Նազարաթտան, չէմաթաթ-
տան, աալպէ վէ մազալպաաան, նէֆի վէ էօլիւման գօրգմայան Գա-
թօլիք սէպաթըր ալը պու : Պազլն, Նուրրիյէթիլ էֆքիար պէպլէյէն վէ
մէզնէպ Նազթայի Նազարնտան տաթի մալիւմ օլան Շաճիլիկան էֆ .
պիլէ նէլէր սէօլլէմէյէ մէզպուր օլլայօր . Ագասաւաւս գազէթաաընըն 1003
նամէրօսնտա՝ պաշ մէզալէսինտէ չէօլլէ հազրօր . «Վապրա՝ ֆի Սազըզ-
Աղանը Կաթոլիկոս-Պաթրիարխար՝ ֆեկսի մէշնուր վէ խիսասաս հաթիլիէթ-
չէրինսէն մասա հիյ պիր վազիյթէ վէ հուգուզ քանընայարազ իմրիւնի
վէ իւնէկիլի անապըն վէ ճիւլիէթչէրին միւրալիպաթընա գաշչը ճիւնլի-
չիլլըր իսէ, պէն խահնախան պիօլի գիւք քաշչըսընսա ռիւայէթ վէ հիւր-
մէթի մաշամաշ օլուլմ . գիրա օնշար ռիւասան աթի պուրունուշար . վէ
հասպիլիճապ պիլիլիլիլ Գիլիսէրին ռիյաաթի մէզհէպիլիլիլ մանիլի-
թի քեզահիւր իսէր» :

Պիւտապէրին պու սէպաթըր քիմսէ թաալիպ վէ թաան իթմէսին, իմ
քեան խալիճինտէ օլան պիր չէյի տէ քիմսէ թալիպ իթմէսին : Հէր չէյ
վապթըր միւնաթպինտէ սլուր : Շիմաթի պիլի իշպու մուղայիլ պուճրանը,
շու քեապուսը մալապվէֆի պէթթարաֆ իթմէյէ սայ իտէլիմ, ազմքեա-
րանէ, յէմալը սաֆվէթ իլէ, ինտաֆ իլէ, խուլուսի բաթ վէ ֆէթանէթի
խաթաք իլէ սայ իտէլիմ . հլրա վէ տաալէթի շաթիլիլիլ, էֆքիար վէ ա-

մա՛լը միւթէնէվիտայր, խառաւ վէ հէֆսանիյէթի պէրթարաֆ իտէրէք, Սինուօ հէյէթր միւթէթէմէսինին վէ հէր միլլէթթէրվէր տինաարդն արզու-
սր մուճրպինճէ քէմալը կէրմի իլէ Գոթօլիք մէպակէրինի սա՛լը սէլու-
մէթէ չըգարարադատն իտարէի միլլէթէ հարաչրգլը պիր զանուննամէ իլէ
պիր քէրրէ սուլ՝ վէ ասայիչի թէգարրուր, վէ բէխի էքրէմիմիզ օլան
Խորա հազրէթէրինէ իթաաթ վէ հիւրմէթի քեամիլէմիզի պէյան վէ իս-
պաթ իյլէյէլիմ. պիլախէրէ պու խաւաւատա մէչու արզուլարմըզ տա
վար իսէ օնլար տա իաաֆ իաիլէպիլիւրէր, վէ միլլէթաէ պիր քէրրէ չու
հա՛լը քիւրմէլալընտան թախլիսը կիրիպան իտէր, վէսսէլամ:

ՄՈՒԽԼԻՍ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԻՆՈՐԻՉ ՌԻՍՈՒՄՆՈՐԱՆԸ

Բերա 24/9/912

Տնօրէնութիւն Կարողիկէ Արձագանգ լրագրոյ

Ներկայ յօդուածիս ազգօգուտ թերթիդ մէջ անկիւն մը հետրեալ
նիդ կը խնդրուի:

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանի նոր ուսուցիչներէն մին
Միջին Դարու Պատմութիւնը սւանդած ատեն վեցերորդ կարգին, Սըր-
բազան Քանանայապետներու շուրջը կը ճառէ եղբւր. բայց դասախօսու-
թեան պահուն աշակերտաց այլալիւթիւնը նշմարելով, զանոնք մեղ-
մել լանացեր է հետեւեալ խօսքերով. — «Երբէք մի այլալիք
ուղղափառ դպրոցի մէջ ասանկ նիւթերու վրայ խօսելուս, արդէն վար-
չական ժողովը զիս արտօնած է ճշմարտութիւնն լսելու»: Այդ որչափ
որ ալ երիտասարդ ուսանողներու տրամաբանական կարողութիւնը կեր-
պուած չըլլայ. որչափ որ ալ դիտումնաւոր գործերը չըմբռնեն, որչափ
ալ տգէտ ըլլան, չեմ կարծեր յիշուածին վրայ խորհրդածելով հետեւ-
եալ եզրակացութեանը չը յանգին. այսինքն քանի որ իմ Քրիստոսի
փոխանորդ ճանչցած անձերս բռնակալ եղած են, և մարդկութեան այն-
չափ նիւթական և բարոյական վնասներ պատճառած են ըսել է որ
հիմա իսկ բռնակալ մ'է որ ինձ իրիւ գլուխ ունիմ, և ամէն հրա-
հանգիները որ անկէ կը բղխին ըսել է որ բռնակալութեան արտայայ-
տութիւններ են: Ուրեմն ես անոր հրամաններուն պէտք չէ որ հնազան-
դիմ, վասն զի հիմա ազատ դարու մէջ կ'ապրիմ, և ի պարտոց պէտք
չէ կրիմ այդ վատթար լուծը որ մընչիւ ցարդ կը կրէի:

Ահաւասիկ տարակուսի ամպեր որ կամաց կամաց պիտի մռայլեն
երիտասարդ աշակերտի վճիտ հորիզոնը, ահաւասիկ իր կրօնական աշա-

կերտի հիմնաքարի շարժումը որ առաջ պիտի բերէ վաղ ընդ փայթ աշակերտի շարժումը, ահաւասիկ վերջապէս թշնամի ձեռք մը որ խեղճ աշակերտի կրօնական տունկի արմատը իսկ կը խլէ, ճիւղերը լոկ ձգելով. և դեռ ուղղափառ հայրեր որ պուրգութանքով կը խօսին իրենց որդւոյն՝ Ս. Քաճանայապետին վրայ, դեռ ուղղափառ ծնողքը որ կը ցանկայ իր կրօնական սկզբունքները ներշնչել իր զաւակայ. դեռ իր զաւակը կը խրկէ այն տեսակ դպրոց մը որ զաղոնի կերպով կրօնական գաղափարականը քարտ քանդ լինել կ'ուզէ, և անոր տեղը անկել կ'ուզէ սեւ դրօշը: Ուղղափառ մայրեր զգուշացէք. անոնց ապագայի պատասխանատուն դուք էք, Աստուած ձեզմէ պիտի պահանջէ զայն, որ պէտք եղած ատենպիտի ընէիք և չըրիք:

Երկու խօսք ալ վարչական ըսուած ժողովոյ յարգելի անդամներուն:

Ո՛ր մնաց ձեր Ուղղափառութիւնը. պարոնա՛յք, ո՛ր մնաց Ս. Աթոռին հանդէպ ձեր ունեցած ակնածանքը, ինչ որ խօսքով կը դաւանիք գործքով կը հերքէք. ի ցոյց մարդկան Քաճանայապետը կը ճանշնաք, և ձեր գործելակերպովը զայն կը մերժէք: Ինչպէս՝ կ'ըլլայ որ դուք որ զձեզ կաթ պիկէ Եկեղեցւոյ որդիք կ'անուանէք. կ'արտօնէք բողոքական վարդապետութեամբ վարակուած մը որ մեր դպրոցին մէջ ճշմարտաթիւնը ըսէ. ինչ ըսել է որ դուք բողոքական պատմութիւնը Ուղղափառ պատմութենէն կը նախընտրէք, և ձեզի համար ճշմարտութիւնը այն պատմութեան մէջը կ'երեւի. և այս ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Ձեր ներքին հաւատոյ դաւանութեան մէկ արտայայտութիւնը:

Ճշմարիտ ուղղափառ հայեր, դեռ ժամը չեկա՞ւ ձեր ընդարմացած արեան շարժում աշու. դեռ չպիտի՞ սթապիք ձեր խորունկ քունէն. թշնամին օգտուելով ձեր յամբ լնթացքէն հակայաքայլ առաջ կ'երթայ, ձեր ամենասիրելի առարկան սրտերնէդ գողնալով. բաւ է, պաշտպանեցէք ձեր կրօնքը մէկ սիրտ մէկ հոգի և ձեր թշնամեաց ցոյց տուէք թէ ճշմարիտ ուղղափառութեան օգին չեղած չէ ձեր սրտերուն մէջ:

Ա. Թ.

Ծ Խ. Մեր քաղաք մասնաւոր տեղեկութեանց նամակայն ի վիճակի ենք յայտարարելու որ վերոյիշեալ պատմութեան վարժապետը կը դատախօսէր Նոր Դարը (1648-1789). եւ իւր դասին քաղաքումն է հետեւեալ կտորը, որ ինչպէս իսկայն պիտի կուսնեն մասնագէտներն, Եւրոպական լեզուաւ գրուած բողոքական կամ քանապատասխան կամ եւս առեկի ընկերվարական գրէ մը ուղղակի քարգմտնուած է:

«Թագաւորներու գերագոյն վիճակներէն իրաւունքին տեսակէք.

«Միջին դարերու ընթացքին՝ երբ սրապական իշխանութիւնը իր հզօրութեան զագարնակէին կը հասնէր, սկզբումն մը հրապարակ կը դնէր, որ Կ. Պապը գերագոյն վեհապետն է թէ՛ աշխարհական և թէ՛ հոգեւոր գործերու վրայ» Սակայն երբ սրապական իշխանութիւնը չապաքնցաւ ու Եւրոպայի զանազան իշխաններ անկախ դիտէին մը սկսան գրուել, օրինակցին սրապական վերոյիշեալ սկզբունքը, միայն թէ ինչ մը առեկի ընդարձակելով իրենց իրաւասութեան շրջանը: Աշխարհական իշխանները կը յայտարարէին թէ իշխանու-

քեան զաւագանք ի վիրուս սրուած է իրենց եւ թէ այդ զաւագանք ժառանգական պիտի մնայ իրենց սերունդին մէջ։ Հետեւաբար շատ ալ սկզբունքին իշխանի մը հպատակող ժողովուրդը ամբողջովին կ'ենթարկուի անոր կամայականութեան։ Իսկ քաղաւորն ալ պարտի կամավարել իր երկիրը հայրաքաւ, յրենց անիրաւութիւն, զեղծում, ելն։ Անշուշտ արդի ժամանակներու մէջ շատ տարօրինակ էր այս զաղափարը, եւ սակայն մեր նախորդները համոզուած են քաղաքական փոփոխութեան մեղքը, եւ տարիներու ընթացքին մէջ իրենց մեթոդը քննադատելով անհաւոր յեղափոխութեանց մշտնապէս պարզապէս անհասկանալի անհնազանդ իրաւունքները պաշտպանելով ելն։

Պատմութեան այս տարօրինակ վարժապետը, որ՝ որքան իրցումս ունի, երեւեան կը կոչուի եղբ, այս կտոր ուզեք է հրահանել մասշտաբ պատմական իր պատմական ճշմարտութիւն (') մը, զոր իմք, մասնաւոր զեկուցումով ստիպեցնելու արտօնութեամբ է եղբ Ուսումնարանին նոր խնամակալութեան կողմէն, այն խնամակալութեան, զոր կարգեց վարչական բաժնի քանադեպ եւ հերձուածող ժողովը, յորմէ հետէ իր արքանականութեամբ յարձակեցաւ եւ յափշտակեց այն՝ շէնքը անիրաւութեամբ եւ սպառնալուքով։ Ահա՛ կաթողիկէութիւնը անոնց՝ որոնք աշխարհի առջեւ զիրենք՝ ճշմարիտ Կաթողիկէ անուանելէ չէին դուրսը։ Դպրոցը հազիւ սկսած, սկսան հատ թռնաւորեղ զոյցոց մտեր, անիրաւութեան անպարտաւորելի զանոնք, Քանգի, մի'ս դէպք կ'աղաչեմ, ո՛վ ճշմարիտ եւ անկեղծ կաթողիկէայք, ձեր կրօնքին եւ ձեր զաւակաց սիրոյն համար մի'ս դէպք ան վայր մի։ Արդէն իսկապէս նկատուի չունեցող այս մուսուլման կտորը՝ շէնքէն հետէ՝ ՄԱՐԿԱՐԿՈՒԹԻԻՆՆԵՐ՝ կը բովանդակէ։— 1. Բողոքական-քանապատական. Բանգի Սրբազան Քահանայապետներու քաղաքականութիւնը կը վերագրէ նախասկան ոնկերով (ինչպէս պատմական եւն.) քանապատական, եւ այն՝ իրեն յերկնուս սրուած. եւ թէ քանապատականներն եղած էն պատմաւ որ աշխարհի իշխաններն ալ որդեգրած են այս սկզբունքը։ 2. Այս սկզբունքը կ'որակէ իր մոլորական. այսինքն ըսել՝ կ'որակէ թէ Քահանայապետն ու իշխանը կը պնդեն թէ «իրենց իշխանութեան զաւագանք ի վիրուս սրուած է»։ արդ Ս. Գիորգի քաղաքականութիւնը կը հաստատէ թէ ԱՄԷՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՆՆԵՐ ՅԱՍՏՈՒԹՈՅ Է. ուրեմն այս վարժապետը Կաթողիկէ ժողովրդեան Ուսումնարանին մէջ Կաթողիկէ զոյցոց ԱՆԿՈՒԹԻՆՆԵՐ ԿԸ ՍՈՐԿԱՆԵՐ, եւ այն՝ հաւանութեամբ եւ հրահանաւ խնամակալութեան։ 3. Կը վարկաբեկէ, կը ստորագրէ, կ'ոչնչացնէ քաղաւորները, իշխանները, կառավարիչները, իբր անիրաւներ եւ յափշտակողներ։ 4. Կը պատահէ զոյգ ընկերակալներ, յեղափոխականներ ըլլալու. Բանգի որ իշխանութիւնը ժողովրդեան բիւր իր վարդապետէ, վարդապետութիւն Բանգի դասաւարտեալ ի Ս. Աթոռոյ. Բանգի իշխանութիւնը յԱՍՏՈՒԹՈՅ է, եւ եթէ ժողովուրդն ընտրէ իր իշխանը, երբ սակայն իշխանութիւնն ստնու նա, այլ եւս ժողովրդեան կամքէն կախումն չունի այն իշխանութիւնը, անկախ է այն, ինչպէս այն արդարութիւնը զոր կը ներկայացնէ. ինչպէս որ ծնողաց կամքէն կախումն ունեւորին մարմնոյն Աստուած կուսայ հոգին։

Չորմանալի՛ բան. այդ ուսումնարանը յափշտակուելէն անմիջապէս վերջը եթէ սպառնալուք սկսի դաստիարակութիւնը մեր մանկանոյն, դեռ քիչ մը վերջը եթէ իրենց՝ ձերք մնայ այս հաստատութիւն ի՞նչ պիտի չընեն, որպիսի սերունդ պիտի հասցնեն մեզ։ Տեսէ՛ք, դեռ ուրիշ շահասակութիւն մըն ալ։

«Ողջոյնք եղ Մարիամ» աղօթքը արգիլեք եւ Ուսումնարանին մէջ. ա՛լ մնացածը հետեցուցէ՛ք. *Ab uno disce omnes...* Դեռ լմիւս վարժապետներ ի՞նչ կ'ընեն արդեօք... եւ դեռ հերեմ մեզի ըսելու թէ այնպիսի ծառէն այսպիսի պտուղներ կ'ըլլան։ Այն խնամակալութեան՝ որ Ս. Քահանայապետի մը դէմ ապստամբ է, ուրիշ ի՞նչ բան կ'ընար սպառնալուք։ Տեսէ՛ք, զո՞վ կ'ընէ եւ *Sclerk*, այսինքն՝ զոյցոց ուսուցման, բարոյականին, կրօնքին անպարտաւորելի պատճառով, զոյցոց հայր եւ խորհրդատու... զո՞վ, զիսէ՛ք. Վարդապետը։ Ահա բառ առ բառ ինչ որ կը տեղեկագործի մեզ։

«Դանիէլ Վարդապետ կամ Զրպոյսթիան ասեմ մը Բրգիկոյ դպրոցին տնօրէն ու

փարժապետ, յիսոյ անկէ հեռացուած իր գայրակոյնի բարոց պատճառաւ, կենակցած իրմէ
դաս առնող սղոթական մի կէտ, եւ յիսոյ ամուսնացած էջմիածնական պատկով: Դաշնակցական
գործիչ, Բրգնիկոյ մէջ նուազ չեղաւ իր ազդեցութիւնը իր պատկանած կուսակցութեան ոգ-
ւով գործելու համար: Այժմ Դաստիարակ-Տեօրեմ կը կարգուի Ուսումնարանիս...

Եւ տեղեկաբերը կը յաւելու.

«Հասաւ ինչ պէտք է ըստ սա ներքին հսկողի մասին, էջմիածնական, Վանին եկած
ու չոր հացի փոխարէն ընդունուած Պօլսոյ փարժաւաններէն միոյն մէջ՝ Խոտտի շրջանն
ընկելու համար, որ այժմ վեց (6) ոսկի կ'ստանու Ս. Գր, Լուս. Ուսումնարանին մէջ, մեր
ստոյգ աղբիւրէ ըստին համաձայն»:

Եւ արդարացաւ իմաստութիւն յորդոց իւրոց:

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԿՐԾՆԻՑ Ի ՆՊԱՍՏ.— Լիոնի Տարածման Հաւատոյ
Գործոյն (Oeuvre de la Propagation de la foi, Lyon) 1911 տարւոյ հաշ-
ուեկէիւր հրատարակուած է, զոր հոս կը համառօտենք ի ծանօթութիւն
մեր ընթերցողներու: 1910 տարւոյ մէջ այս բարեգործական հաստա-
տութեան մուտքը եղած է շուրջ եօթը միլիոն ֆր.: անցեալ տարւոյն
վրայ 300 հազար ֆր. յաւելում մ'ունենալով: Գաղղիա ամէն երկիր.
ներէ աւելի կը մասնակցի այս սքանչելի գործոյն, առատ առատ սուր-
բերով: Անթիւ անհամար քահանայներ եւ մայրապետներ կը զրկէ աշ-
խարհիս ամէն կողմ մինչեւ անմատչելի բարբարոս վայրերը, թունա-
ւորեալ մթնոլորտները, մարդակեր վայրենիներու քով: սառուցեալ
բուսազուրկ բնակէն մինչեւ անհուն անապատներու կիզիչ աւաղները
կ'երթան խալտալով իր փափկասուն, ազնուարարոյ, երիտասարդ միսի-
օհարները, միայն Կաթողիկէ կրօնից յատուկ անձնանուէր զոհաբերու-
թեամբ: Գաղղիա սակայն, ճշմարտապէս համոզուած եւ եռանդով գոր-
ծօն Գաղղիա, առով միայն գո՛ւ չըլլար. զուարթառատ նպաստներով
յօգնութիւն կը համար ամենուրեք Ս. Կրօնքի տարածմանը. յաւիճ հա-
ղորդական է՝ ըստ է մեծն թովմաս, հրեշտակային Վարդապետը. Գաղ-
ղիայիք այս սուածը կը ստուգեն՝ իրենց բնաւորութեամբ, նաեւ կրօն-
քի եւ բարոյականութեան նկատմամբ, նաեւ ի քաւութիւն չարեաց զոր
այն անունը ազարտող անկրօնները կ'ընեն: Ուստի Գաղղիա այս մեծ
գործոյն համար տուած է երեք միլիոնէ աւելի.— Միացեալ Նահանգ-
ները՝ մէկուկէս միլիոն.— Դերմանիա՝ կէս միլիոն.— Սլոուա-Լօրէն՝
392 հազար.— Պէլճիա՝ 360 հազար.— Իտալիա՝ 253 հազար.— Սպա-
նիա՝ 220 հազար.— Աւստրիա՝ 54 հազար.— Անգլիա՝ 83 հազար.—
Իսկ եթէ թեմերու մասնակցութեանը համեմատութիւնը նկատուի, կը

տեղնենք որ առաջնակարգ կուգան՝ Նիւ-Եօրք՝ 557 հազար. — Լիոն՝ 481 հազար. — Մէց՝ 222 հազար. — Պոսթրին՝ 176 հազար. — Սթրազպուրկ՝ 171 հազար. — Նանթ՝ 154 հազար. — Գանալէ՝ 159 հազար. — Թրէվ՝ 136 հազար. — Բարիզ՝ 120 հազար :

Բողոքական ազատամտութեան աղետը. — Մեր անցեալ տարուան հրատարակութեամբ թիւ 16 էջ 188ի մէջ գրեր էինք թէ Գերմանիոյ մէջ Լուտերական-Բողոքական Եպիսկոպոս Պատուելին, իր մեծամեծ ուրաջութիւններուն համար բողոքական-Եկեղեցական բարձրագոյն ատեալնէն դատաւարաւորած էր իւրեւ հերետիկոս և իր հովուական պաշտօնէն ձգուած : Քանի մը շարաթ առաջ սակայն կը գրէին թերթերը թէ ութսուն ու եօթը Պատուելիներ ի մի վայր գումարուելով արգարացուցեր են զԵպիսկոպոս և համարձակել են նաեւ լուծել զայն իրեն դէմ արձակուած բանադրանքէն, մարդ մը որ մինչեւ իսկ Քրիստոսի Տեառն մերոյ Աստուածութիւնը ու Ս. Երրորդութեան խորհուրդը կ'ուրանար : Արդ վերջին օրերս Լուտերական բարձրագոյն ատեանը՝ Հէսսէի Սինոդը յիշեալ 87 պատուելիներուն խնդիրը քննեց, և գլխով ինչ վճիռ արձակեց : Իկդ ոչնչով չկրցաւ վճռական որոշուութիւն մը տալ այս ապստամբ պատուելիներու դէմ. միայն հրապարակական մեղադրանք մը արտահայտեց : Բարձրագոյն Ժողովը, այս գործոյ վրայ մեծ ցաւ յայտնելով հանդերձ, յայտարարեց թէ՝ նկատելով եկեղեցականներու վայելած ապստամբութիւնը, անոնցմէ իւրաքանչիւր ինքնին պատասխանատու է իր գործերուն, և ասոր համար ժողովը ձեռնպահ կը մնայ որ և իցէ վճիռ մը տալէ :

Յայտնի կը տեսնուի ուրեմն թէ բողոքականութեան ներքին ճգնաժամն ու կալմաւորութեամբ մինչեւ ո՛ւր հասած է. իշխանութիւնը, որքան բարձր լլկայ, ո՛չ միայն անգոր և տկար անուանակոչութիւն մը մնացեր է, այլ նոյն իսկ իր անբողոքելի վճիռը բեկանող հպատակներն անգամ պատժելու ինքրզինքը անձեռնմխ կը խոստովանի : Ահա ո՛ր տարած յանգեցողցած է ազատախօսութեան աղետալի սկզբունքը : Տարչ մը առաջ գրածնիս, հիմա՝ այս դէպքէն վերջը, շատ աւելի մեծ իրաւամբ ու պատեհութեամբ, կը կրկնենք, հոս, ընթերցողներուն ուշադրութեան յանձնելով անոր սեղմ և անխուսափելի պատճառարանութիւնը :

«Ազատախօսութեան աղետալի սկզբունքը ատուածարանակոն ասպարէզէն ուր անպատմելի աւերներ գործեց սրբութեանց և նուիրական հաւատարմաց դաշտին վրայ, սաղսկեցու մտաւ — քնական յառաջիւլացութեամբ — փշիւտոփայական հողին վրայ : Դողալուց սարսեց անոր հիմերն ալ և թունաւորեց մարդկեղէն մտաց ազնիւ սերմերը : չթողուց անապական և ոչ մի ճշմարտութիւն նախ տարակոյս, ապա մերժում, հուսկ ուրեմն ուրացութիւն :

և ծնունդ առին բանապաշտութիւն , աստուածականութիւն . նիւթապաշտութիւն , անաստուածութիւն , բոլորն ալ բողոքականութեան դիւածիւն վիժածներ : Եւ այժմեան քաղաքական ապերասան յաւակնութիւններ բողոքներն են այս դժոխատեսիլ Մեգերային , որ կ'արհամարհէ սկզբունք և իշխանութիւն :

Բողոքական եկեղեցւոյ կամ անթիւ եկեղեցեաց մի մասը , որ դեռ չուզէր բանի մը հաւատալու միաթարութենէն բոլորովն զրկուիլ , կ'ողբայ իրաց այս ընթացքը . կ'արատառէ օր ըստ օրէ գործուած անդամանիլի աւերներու վրայ՝ հաւատալեաց , բարոյական ու քաղաքացիական զգացմանց , մինչև իսկ ինտանեկան յարաբերութեանց մէջ : Եւ որպիսի դառ է տեսնել որ համալսարանք կը միտին այս քաղաքաւող շէնքին և նոյն լիակ մեր մէջ կան թելիւնամիտներ որ ազատութեան դիմակէն խաբուած կ'ուզեն ընդգրկել այս փտախտաւոր սկզբունքները : Ի Գերմանիա բողոքական Աւետարանական եկեղեցւոյ ներկայացուցիչք կը զարուրին այս անդալարայլ ապականութեան ի տես . եկեղեցական յարձրագոյն ժողով մը կարգեցին քանի մը տարի առաջ իբրեւ գերագոյն ղառաւոր հաւատալեաց և մոլորութեանց : Սխալական է այն թէ անսխալ . եթէ սխալական , ապա ուրեմն ոչ որ պարաւանդուած է հնազանդելու , եթէ անսխալ . ուսկի՞ց առած է այդ հեղինակութիւնն ու ճանաչութիւնը : Եւ Ս. Պետրոսի Աթոռէն՝ ում տուաւ Յիսուս ամէն իշխանութիւն , և զոր հիմ դրաւ՝ Գլուխ և վարդապետ իր եկեղեցւոյն , ինչո՞ւ բամբուեցան . այդպէս պիտի դօսանայ այն ամէն ուն որ ի Յիսուս չէ հաստատուած . այդպէս պիտի մոլորի ամէն ոչխար որ Պետրոսէն և անոր Փոխանորդէն չ'արածուիր» :

ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ընդհանուր զօրահանութիւնը կը շարունակուի կատարելի ընդարձակ համեմատութիւններով , արեւելեան և արեւմտեան երկաթուղիները կատարելապէս փակուած են հասարակ ժողովուրդներու համար , շարունակ զօրք կը փոխադրեն պատերազմին հանգիստ վայրը : Ահագին բանակներ կը կազմուին Պալզաններու ստորադր :

* * Պոլսոյ առօրեայ կեանքը մեծապէս կ'ազդուի այս դժուարութիւններէ . տեղափոխութիւնը սոսաիկ տաժանելի դարձաւ . հացեփեաց բուռերը չեն բուռեր հարկաւոր հացի քանակը արտագրելու , հետեւորար ժողովուրդը շատ կը նեղուի , նոյնպէս ահաւոր սղութիւն մը սկսաւ ծայր տալ . բայց հայրենեաց պաշտպանութեան մտահոգութիւնը գերի վերայ կը հանգիստանայ :

* * Գարտադի հետ պատերազմը կը շարունակուի , Օսմ. զինուց յաղթականութեամբ :

Իր. Սեպտեմբ. 1914
9007 19 9115

*. Իտալիոյ հետ հաշտութիւնը կնքուելու վրայ է, հակառակ Պօրտալի շահագրտներու չորսամիտ լուրերուն:

*. Պուլկարիա 13 Հոկտ. Ն. Տ. Թուականաւ ծանուցողի մը տուաւ Օսմ. կառավարութեան յանուն նաեւ Սերպիոյ և Յունաստանի Ուզած է ինքն ուղղակի բանակցիլ Թուրքիոյ հետ՝ անկախաբար մեծ տէրութիւններէ: Այս վերջնագրի մէջ կը պահանջուին Մակեդոնիոյ համար տյնպիսի բաներ, որոնք հաւասար են զրեթէ անկախութեան: Օսմ. կառավարութիւնը և ոչ պատասխանի որժանի դատեց այս յանդգնութիւնը: պատերազմը Պուլկարիոյ կողմանէ հաշտուի, ամբողջ պատասխանատուութիւնը անո՛ր:

*. Բ. Դուռը ամէն յարաբերութիւն կը խզէ Պալքանեան տէրութեանց հետ. — Նախարարաց Խորհուրդը անցնալ օր Բ. Դրան մէջ նիստ գումարելով Խորհրդակցութիւններ կատարեց առջի օր Պուլկար, Սերպ և Հելլեն կառավարութիւններու կողմէ տրուած ծանուցագրին պատասխան տալու կամ չտալու խնդրին վրայ: Ինչպէս գրած էինք, նախարարներէն մեծ մասը առաջարկած էին երբեք չպատասխանել: Նիստին մէջ մտնողներ կերպով նկատի առնելէ վերջ այդ ծանուցագրին պարունակութիւնը և Եւրոպայի պէս ոճը, հակառակ նկատուած է դիւանագիտական և նոյն իսկ քաղաքավարական տարրական օրէնքներուն և օսմ. դահլիճը վերաւորիչ նկատած է այդ արարքը և հետեւաբար որոշած է իսկոյն գոհացում պահանջել այդ կառավարութիւններէն: Այս որոշումը հաղորդուելով Սուլթանին և Կայս. Իրատեով ալ վաւերացուած և իսկոյն հեռագրաւ հրահանգ տրուած է Սօֆիայի, Պէլկրատի և Աթէնքի օսմ. գեապաններուն իսկոյն մեկնիլ դէպի ռուսիա Օսմ. գեապանները այսօր իսկ կը մեկնին իրենց պաշտօնատեղիներէն, Պոլիս գալու համար, եթէ յիշեալ կառավարութիւնները բարոյական հատուցում չտան և չխոստովանին թէ ըրածներն իսկապէս հակաօրինական և անքաղաքավար արարք մըն է:

*. Սօֆիայի, Պէլկրատի և Աթէնքի օսմ. գեապանները Պուլկար, Սերպ և Հելլեն կառավարութեանց լրտաքին գործերու նախարարներուն ներկայանալով պիտի կարգան հեռագրուած հրահանգը թէ օսմ. կառավարութիւնը իր որժանապատուութիւնը վերաւարած կը նկատէ և եթէ իրեն բարոյական գոհացում չարար. յարաբերութեանց խզում կը հռչակէ:

*. Գեապանները այսօր կը մեկնին. — Կը տեղեկանանք թէ օսմ. կառավարութիւնը իր յարաբերութիւնները խզած ըլլալով, Պալքանեան փոքր տէրութեանց հետ՝ անոնց Պոլսոյ դեսպանները այս անակնկալ պարագային առթիւ նոր հրահանգ ուզած էին իրենց կառավարութիւնէն և այս պատճառով մինչև երեկ գիշեր, տաւանց մեկնելու Պոլիս սպասելու հարկադրուած էին: Այժմ կը տեղեկանանք թէ երեկ գիշեր յիշեալ տէրութեանց գեապաններուն հասած հեռագիր մը կը հրամայէ իրենց իսկոյն մեկնիլ Պոլսէն:

*. Պատերազմը այսօր կը սկսի. — Բ. Դրան չրջանակներու մէջ երկ կը հաւաստուէր թէ պատերազմը այսօր անպայման պիտի սկսի:

*. Իսալիա կը մէկնի եգէականէ. — Բ. Դրան հասած հեռագրէ մը կը տեղակաւնանք թէ Իտալական կառավարութիւնը հիւսման տուած է Միջերկրականի իր նաւատորմին որ իսկոյն Իտալիա վերադառնայ:

Բ Ա Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վիեննայի II. Հաղորդութեան Համագգային Համաժողովը .	577
Հալը հազրա պիւր Եագար	581
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանը	586
Ալիւալի	589
Տեղեկագրական	591

ԱՐՏՈՂԱՏԻՐ

ՅՈՎԼ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՈՐԱԿՐԱՊԵՏ

ԳԵՈՐԳ Ծ. ՎԱՐԴ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԵԱՆ

Տպագր. Օսմանեան Գործակցական Ընկ. Էպրսուուտ Եասէսի Թիւ 27

ԱԶԴ

Մեր բաժանորդներէն մի քանին ետեւեւ ետեւ կը գրեն մեզ որ իրենց հասցեն փոխեն: Ասոր դժուարութեանց համար հոս եւ յետագայ ամէն թերթի տնօրէնութիւն պայման կը դնէ որ իր հասցեն փոխել ուզող բաժանորդը պէտք է զրկէ երկու դահեկան կամ նոյնաժեզ գրուածքուղբ: Ուստի կը ծանուցանենք որ այսուհետեւ այս պայմանաւ միայն պիտի կարենանք կատարել հասցեի փոփոխութիւնը:

«ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԿ» . Հայ Կաթողիկէ Ի Պատրիարքարան պատճօնական Շաբաթաբերքի, փոխադրուած է Ի Կ. Պոլիս, եւ կը սկսի հրատարակուիլ առ այժմ 16 մեծագիր էջերէ բաղկացած եւ ճոխ բովանդակութեամբ. ունենալով նաեւ տղիկութեանց բաժին մը, որ կը պարունակէ կարեւոր եւ սոյզ ամէն յուրերն՝ համառօտուած . որով եւ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ ընթերցողներէն անոնց մանաւանդ որոնք առհասարակ ժամանակ չունին օրաբեր կարդալու :

ԲԱՔԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Թուրքիոյ համար

Տարեկան . . . . . Գնեկ . արծ. 40

Վեցամսեայ . . . . . » » 20

Արտասահման

Տարեկան . . . . . Ֆրանկ 10

Վեցամսեայ . . . . . » 5

Բաժանորդագրութիւնք կանխիկ կը վճարուին Մանսա-Բոսով եւ կամ մէկ մէկ դրանց նամակագրութեամբ :

Մէկ թիւ 1 Դանեկան

Նամա յօդուած . եւն. կը ղրկուին խմբագրութեան հասցէին

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԿ

Բերա, Պայրամ փողոց Թիւ 5

Կ. Պոլիս

Katoghiché Arzakank

5 Rue Baïram 5

Péra

Constantinople

- ԾԱՆՈԹ.— 1.— Արձագանց կը հրատարակուի շաբաթ օրերը:
 2.— Խմբագրութիւնն պարտաւորեալ չէ անպատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն ղրկուած ո եւ է յօդուած:
 3.— Ձեռագիրներ եւ չեն դարձուիր:
 4.— Յօդուածներու ձեռագիրներ պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը միայն:
 5.— Ծանուցմանց համար մտնաւոր պայմանագրութիւնք կրկնաւոր ինք: